

HVORFOR MASE OM BÆREKRAFT I SPEL?

Av Tone Runsjø

Hvorfor må spel forholde seg til FN sine bærekraftsmål?

FNs bærekraftsmål er et moralsk kompass for vår felles framtid. De 17 målene kan lede oss ut av å stå å stampe om teatrets plass og anerkjennelse i samfunnet. Tenk nytt. Begynn en diskusjon om bærekraft før neste forestilling eller søknad. Vær med å forme de nye rammene om hvem dere er, hva dere er, og hvor dere skal.

Hva slags spel får vi ved å bruke bærekraftmålene?

Jeg vet ikke hvor veien går for spel i Norge. Jeg håper spel blir mangfoldige og inkluderende. Trender er at flere samles rundt FN sine bærekraftsmål, også i kunst- og kulturfeltet.

Ved å handle ut ifra FN sine bærekraftsmål skaper deres spel noe større enn dere selv. Dere må ønske å pushe samfunnet, skape et engasjert publikum, og elte fram et tilstedeværende og godt teater.

Tone Runsjø.
Foto: Privat

Hvordan kan spel handle i forhold til bærekraftmålene?

De 17 bærekraftmålene utfordrer oss til å ta tatt i fattigdom, sult, helse, utdanning, likestilling, vann/sanitær, ren energi, arbeid og anstendig vekst, innovasjon og infrastruktur, mindre ulikheter, bærekraft, forbruk og forsvarlig produksjon, klimaendring, liv under vann, liv på land, fred og rettferdighet, og samarbeid om målene. Dette er ikke uoppnåelig eller vanskelig. Bare begynn et sted. Alle målene angår oss.

17 bærekraftsmål

Diskuter målene i forhold til forestillingens innhold og sceniske form. Finn løsninger i og utenfor produksjonsteamet, og spør hva andre spel gjør. Valgene dere gjør vil prege de praktiske og kunstneriske rammene.

Hvordan er et spel en del av samfunnet?

Teatervitenskapen fremhever at teater fungerer som bearbeidelse, katarsis, forståelse, underholdning, overlevering av kulturarv, er ytring, det tjener ideer, og er samfunnets historieforteller. Dette gjøres gjennom diverse teaterformer, verbalt eller fysisk, tragedie eller komedie, reproduserende eller fornyende. Spel er en del av dette, er samlende og har ofte et eget publikum som ikke nødvendigvis ser annet teater.

Teater kan fungere som en ventil, og være vår felles hukommelse. Det er identitetsskapende og et felles språk for små grupper eller for et bredere publikum. På dette område er spelformen unik. Teaterprofessor Jon Nygaard har sagt; Det skapes et nytt spel i Norge i lokalsamfunn der en ny vei legges utenfor bygdas sentrum, eller der en hjørnestensbedrift legges ned. Begge deler lager dype rift i vår felles identitet.

Men spel kan også profesjonalisere seg bort fra egen lokalhistorie. Manuset kan utvikle seg til å miste lokal identitet og bli en ren teatervare. Noen spel velger å ta vekk alle lokale referanser for å bli nasjonale, og ser ikke noe unikt ved det lokale uttrykk eller særegenheter.

Lokalhistorien kan tape for å vike plass for universelle konflikter og kjærlighetshistorier. Folkelig kultur og humor byttes ut med seriøse kultiverte kunstformer for å lage et nytt kunstnivå på forestillingen. Underholdningsverdien og å skape nye regigrep kan ta over fokuset. Det vil alltid være klokt å ta hensyn til hvem spelet er for og hvorfor folk er med. Vær derfor bevist på hvorfor dere ønsker profesjonelle inn i produksjonen og hva eksterne bidragsytere representerer. Se opp for å kle spelet opp med teaterkunst og kjendiser. De kan ødelegge mer enn du aner. Det kan være «keiserens nye klær» der store økonomiske utgifter blir drivkraften for produsentens valg.

Handler det om å redde kloden eller om å lage et spel?

Begge deler. Spelet kan bidra til en bedre klode, og ta vare på det vi har der vi bor. Det monner å gjøre noen små praktiske ting. Her er noen eksempler:

- Tenk over hvordan du bygger kulisser og din generelle materialbruk.
- Hvilke spor setter spillearenaen etter seg i naturen, også i publikumsområde.
- Hvilken dyr og planter forstyrres eller forsvinner av bevegelse, bygging, lys, lyd, og pyro på spilleområde.
- Gi prosent av billettinntekter til et godt formål.
- Se hvordan serveringen til publikum og aktører kan unngå «engangs», og bruk lokal mat.
- Bruk sminke m.m. uten mikroplast.
- Følg anstendige arbeidsrettigheter og lønnsvilkår – uansett.
- Pass på dine medarbeidere og frivillige ved å følge arbeidsmiljøloven.

Dette handler om å se at valg har ringvirkninger for hele teaterfeltet og ditt hjemsted. Hev blikket. Det handler ikke om unntak for denne produksjonen, for dette menneske, for denne gangen, eller for denne ene inntekten eller innsparingen. Et unntak blir fort standard.

Sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft

Hvordan huske på å alltid tenke bærekraft?

I 2020 lagde jeg en bærekraftig profesjonell teaterproduksjon for turne i Viken, og jeg kan ikke gå tilbake i å ikke tenke bærekraft. Det hevet det kunstneriske arbeidet, uten at jeg i utgangspunktet trodde det. Det er det unike med å ta tak i dette. Finn din vei, og se hva andre gjør. De fleste teaterlag og spel handler allerede ubevisst bærekraftig.

Et samfunn puster ikke uten kunst og kultur. Det kommer ikke videre. Det tar ikke vare på seg selv. Et spel kan skape ringvirkninger. Jeg har sett et historiske spel der eldre fabrikk-kvinner endelig fikk lokal anerkjennelse, eller der tidligere krigsfanger griper alle med sine egne tanker og historier satt i scene. Slike unike teaterøyeblikk skjer ofte tilfeldig, men i 2022 trenger teater handlekraft. Vi er med i et større kappløp om å beholde en levedyktig klode for mennesker, dyr og planter.

Når bør spelet begynte med bærekraftige mål?

Ikke vær bekymret om spelet deres ikke føler seg klar for å handle bærekraftig. Alle valg kan ikke være bærekraftig. Bare begynn med noe. Spelet ditt må være med å plante noen frø, så, vanne, og så høste. For en ny tid!

Hvis du vil være med, så heng på!